

Van eindcompetentie naar leerdoel – de koninklijke route

[Theorie](#)

[De koninklijke route: eindcompetenties/eindtermen](#)

[Niveau opbouw van het programma](#)

[Relatie individuele cursus tot eindcompetenties/einddoelen](#)

[Checklist](#)

[DOEN](#)

Theorie

De koninklijke route: eindcompetenties/eindtermen

De koninklijke route voor het ontwerpen van toetsen begint bij de eindcompetenties/eindtermen¹. Dit zijn de competenties die de student beheerst bij het afstuderen aan de betreffende opleiding². Vaak voegen universiteiten, hogescholen of de opleiding nog eigen competenties/doelen toe, bijvoorbeeld in aansluiting op de profilering van de hogeschool/universiteit, of competenties/doelen die voor de betreffende opleiding onderscheidend zijn ten opzichte van vergelijkbare opleidingen elders in Nederland.

De opleiding (of het nu een drie- of vierjarig voltijdsprogramma betreft of een tweejarig deeltijdsprogramma of nog een andere variant) heeft tot doel om de student in tijd die het programma duurt op te leiden tot het niveau van de eindcompetenties/eindtermen.

Dit betekent dat iedere module/cursus³ binnen het curriculum in relatie moet staan tot (één of meer van) de eindcompetenties/eindtermen. Immers, als die relatie ontbreekt, is de vraag gerechtvaardigd of het onderwijs van de betreffende module noodzakelijk of zinvol is om de eindcompetenties te bereiken.

Niveau opbouw van het programma

Om het eindniveau (hbo-niveau/universitair niveau) te kunnen bereiken, is een logische niveau-opbouw van het programma noodzakelijk. Dat is ten eerste van belang vanuit het oogpunt van de ontwikkeling en groei van de student: een eerstejaarsstudent heeft meer begeleiding nodig en heeft minder beroeps- en vakkennis tot zijn beschikking dan een ouderejaarsstudent. Uiteindelijk moeten alle studenten de eindcompetenties/eindtermen op het juiste niveau beheersen. Daartoe is het van belang om de opbouw van zelfstandigheid, kennis en vaardigheden in grote lijnen te omschrijven, zodat onderwijs en toetsing diezelfde opbouw laten zien. Dit kan, bijvoorbeeld, door elke eindcompetentie op drie niveaus te beschrijven: voor hbo kan gedacht worden aan propedeuseniveau, hoofdfaseniveau en eindniveau, en voor wo kan gedacht worden aan eerste-, tweede- en derdejaars niveau. Zo wordt voor alle betrokkenen duidelijk hoe de niveau-opbouw in het programma vorm krijgt.

Relatie individuele cursus tot eindcompetenties/einddoelen

Vervolgens zou per module/cursus vastgelegd moeten worden welke eindcompetenties in die module/cursus geadresseerd worden. Op basis van de niveaubeschrijvingen kunnen daarna leerdoelen per module/cursus geformuleerd worden. Anders gezegd: module/cursus X in het tweede jaar adresseert eindcompetenties 3 en 5. Van eindcompetenties 3 en 5 zijn omschrijvingen gemaakt op tweedejaarsniveau. Op basis van die omschrijvingen worden leerdoelen geformuleerd voor module/cursus X.

¹ Het hbo hanteert de term 'eindcompetenties', het wo de term 'einddoelen'.

² Op de site van de HBO-Raad kunnen de opleidingsprofielen van alle in Nederland aangeboden hbo-opleidingen geraadpleegd worden (<http://www.hbo-raad.nl/onderwijs/opleidingsprofielen-zoeken>). De opleidingscompetenties zijn een onderdeel van deze opleidingsprofielen.

³ Het hbo hanteert vaak de term 'module', het wo de term 'cursus'.

Checklist

- a. Bepaal welke eindcompetenties/eindtermen in een module/cursus geadresseerd worden;
- b. Bepaal welke niveaubeschrijving van die eindcompetenties/eindtermen van toepassing is voor de betreffende module/cursus;
- c. Formuleer leerdoelen op basis van de (sub)competenties;
- d. Bepaal welke leerdoelen getoetst moeten worden (dat zullen alle leerdoelen zijn, of een groot gedeelte ervan);
- e. Bepaal welke toetsvorm het beste aansluit bij de leerdoelen.

Op deze manier is de link tussen eindcompetentie, onderwijs- en toetsniveau en de toetsvorm altijd helder.

DOEN

1. Ga na welke eindcompetenties/eindtermen er binnen jouw opleiding zijn gedefinieerd.
2. Kijk aan welke eindcompetenties/eindtermen jouw cursus een bijdrage levert.
3. Bepaal welke niveaubeschrijving van die eindcompetenties/eindtermen van toepassing is .
4. Formuleer leerdoelen voor jouw cursus/module op basis van de (sub)competenties.
5. Bepaal welke leerdoelen getoetst moeten worden (dat zullen alle leerdoelen zijn, of een groot gedeelte ervan).
6. Bepaal welke toetsvorm het beste aansluit bij de leerdoelen.